

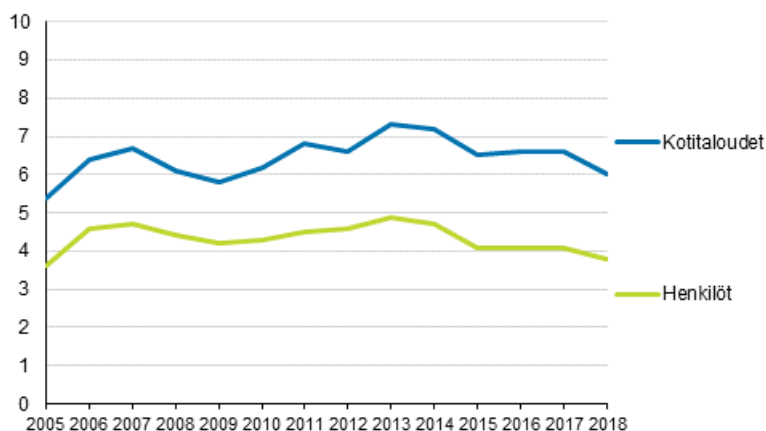
Tulonjakotilasto 2018

Tulot, asuminen ja asumismenot

Suuret asumiskustannukset harvemmillä

Asumiskustannusrasitteisia oli 6,0 prosenttia kotitalouksista ja 3,8 prosenttia henkilöistä vuonna 2018. Osuudet pienuivät vuosista 2013–2014. Asumiskustannusrasitteisten kotitalousosuus oli silloin yli 7 prosenttia ja henkilöosuus lähes 5 prosenttia. Tiedot ilmenevät Tilastokeskuksen tulonjakotilastosta.

Asumiskustannusrasitteiset (%) kotitalouksista ja henkilöistä 2005–2018

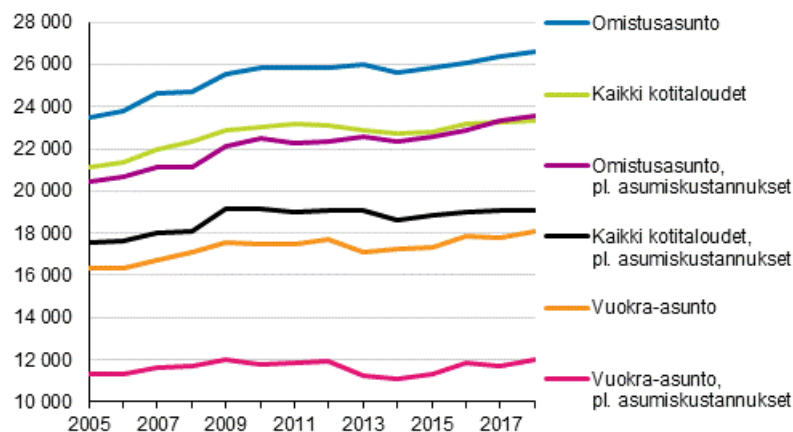
Asumiskustannusrasitteisilla kotitalouksilla asumiskustannusten osuus käytettävissä olevista rahatuloista on yli 40 prosenttia. Asumistukia ei lueta asumiskustannuksiin eikä käytettävissä oleviin rahatuloihin.

Kotitalouksista, joilla asunnon hallintasuhteena oli vuokra-asunto, asumiskustannusrasitteisia oli 13,9 prosenttia vuonna 2018. Määrä pienui vuodesta 2014, jolloin asumiskustannusrasitteisia kotitalouksia oli 17,2 prosenttia kaikista vuokra-asuntokotitalouksista. Omistusasuntokotitalouksissa asumiskustannusrasitteisten osuus oli pieni. Se oli noin 2–3 prosenttia vuosina 2014–2018.

Vuokra-asunto oli yleinen asunnon hallintasuhte tulojen elinkaaren varhemmissa vaiheissa, kotitalouden elinvaiheen mukaan 16–34-vuotiailla yhden henkilön ja lapsettomien parien kotitalouksissa, sekä lisäksi 35–64-vuotiaiden yhden henkilön ja yhden huoltajan kotitalouksissa. Tulojen ohella tulotasoon vaikuttaa

kulutusrakenne, joka ei yhden henkilön kotitalouksissa ole yhtä edullinen kuin muissa kotitalousryhmissä. Asumiskustannusten tulo-osuudet olivat näissä kotitalouksissa suuremmat ja lapsettomia pareja lukuun ottamatta myös asumiskustannusrasittuneisuus oli yleisempää kuin kotitalouksissa keskimäärin. Vuonna 2018 yhden henkilön kotitalouksista 10,9 prosenttia ja yhden huoltajan lapsiperheistä 7,5 prosenttia oli asumiskustannusrasitteisia.

Kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 2005–2018, euroa vuoden 2018 hinnoin

Tulokäsitteet: Ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo kotitaloutta kohti ja ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo maksettujen asumiskustannusten jälkeen kotitaloutta kohti, mediaanitulot. Ekvivalentti tulo on kotitalouden käytettävissä oleva rahatulo jaettuna kotitalouden kulutusyksiköillä.

Vuonna 2018 kaikkien kotitalouksien ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulon mediaani oli 23 300 euroa ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 19 100 euroa. Omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien mediaanitulo oli noin 26 600 euroa ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen noin 23 600 euroa. Vuokralla asuvien kotitalouksien tulotasot olivat 68 prosenttia ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 51 prosenttia omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien vastaavista mediaanituloista.

Kotitalouksien ekvivalentti käytettävissä olevien rahatulojen mediaani oli vuonna 2018 omistusasunnoissa noin 3 prosenttia ja vuokra-asunnoissa noin 4 prosenttia suurempi kuin vuonna 2015. Maksettujen asumiskustannusten jälkeen se oli omistusasunnoissa yli 4 prosenttia ja vuokra-asunnoissa noin 6 prosenttia suurempi. Edelliseen vuoteen verrattuna omistusasuntokotitalouksien tulot ennen maksettuja asumiskustannuksia ja niiden jälkeen pysyivät lähes ennallaan, kun taas vuokralla asuvien kotitalouksien tuloissa oli kasvua. Jos vertailukohtaksi otetaan vuosien 2013–2014 heikentyneitä tulokehitystä edeltänyt aika, oli vuokralla asuvien kotitalouksien tulokehitys silti varsin heikkoa. Vuonna 2018 asumiskustannusten jälkeinen tulotaso oli niillä jokseenkin sama kuin vuonna 2012.

Sisällys

1 Vuokra-asunto on yleinen hallintasuhde pienituloisimmassa elinvaiheissa.....	4
2 Asumiskustannusten tulo-osuudet ja kotitalouksien tulotaso.....	6
2.1 Tuloryhmä: Asumiskustannusten tulo-osuus 27,5 prosenttia pienituloisimmassa kymmenyksessä.....	6
2.2 Asunnon hallintasuhde: Asumiskustannusten tulo-osuudet ennallaan.....	7
2.3 Kotitalouden elinvaihe: Asumiskustannusten tulo-osuus 11,1 prosenttia 65 vuotta täyttäneillä pareilla.....	9
3 Suuret asumiskustannukset harvemmillä.....	11

Taulukot

Taulukko 1. Asumiskustannusten ja asumismenojen tulo-osuudet (%) asunnon hallintasuhteen ja tulokymmenyksen mukaan 2018, mediaani, kotitaloudet.....	8
--	---

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Asunnon hallintasuhde tulokymmenyksen mukaan 2018.....	14
---	----

Kuviot

Kuvio 1. Kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 1995–2018, euroa vuoden 2018 hinnoin...4	
Kuvio 2. Pienituloisten kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 2002–2018, mediaani, euroa vuoden 2018 hinnoin.....	5
Kuvio 3. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista tulokymmenyksen mukaan 2018, brutto- ja nettomääräiset asumiskustannukset, keskiarvo.....	6
Kuvio 4. Asumismenot (%) käytettävissä olevista rahatuloista tulokymmenyksen mukaan 2018, brutto- ja nettomääräiset asumismenot, keskiarvo.....	7
Kuvio 5. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista asunnon hallintasuhteen mukaan 2005, 2010–2018, nettomääräiset asumiskustannukset, mediaani.....	8
Kuvio 6. Asumiskustannukset ja -menot (%) käytettävissä olevista rahatuloista kotitalouden elinvaiheen mukaan 2018, nettomääräiset asumiskustannukset ja -menot, mediaani	9
Kuvio 7. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista kotitalouden elinvaiheen mukaan omistusasunnoissa ja vuokra-asunnoissa 2018, nettomääräiset asumiskustannukset, mediaani.....	10
Kuvio 8. Kotitaloudet (%) asumiskustannusten tulo-osuuksien mukaisissa ryhmissä 2002–2018, nettomääräiset asumiskustannukset	11
Kuvio 9. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 30 % tai 40 %, kotitaloudet ja henkilöt 2002–2018.....	12
Kuvio 10. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 40 %, kotitaloudet ja henkilöt asunnon hallintasuhteen mukaan 2002–2018, 2 vuoden liukuvat keskiarvot.....	12
Kuvio 11. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 40%, kotitaloudet pienituloisista ja muista kotitalouksista asunnon hallintasuhteen mukaan 2005, 2010–2018.....	13
Laatuseloste: tulonjakotilasto.....	15

1 Vuokra-asunto on yleinen hallintasuhte pienituloisimmassa elinvaiheissa

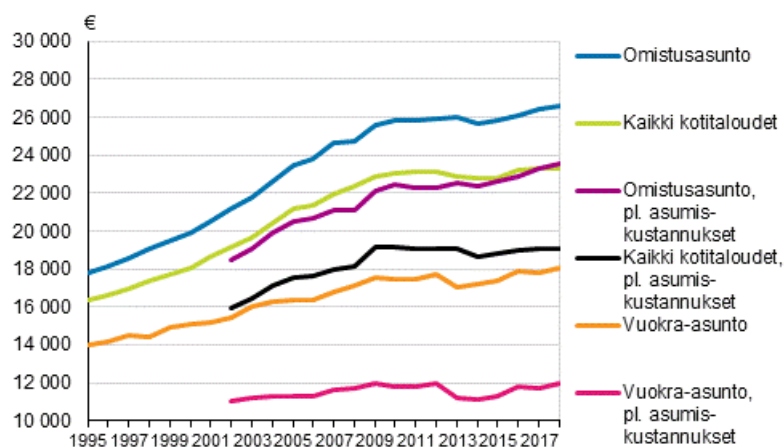
Kotitalouksista 63,9 prosenttia asui omistusasunnossa ja 33,3 prosenttia vuokra-asunnossa vuonna 2018. Vajaalla 3 prosentilla oli jokin muu asunnon hallintasuhte. Kotitalouden viitehenkilön elinvaiheen mukaan omistusasunto oli yleinen hallintasuhte 35 vuotta täyttäneiden lapsettomien parien, 65 vuotta täyttäneiden yhden henkilön, ja parien lapsiperheiden kotitalouksissa. Ryhmissä tulotaso oli korkeampi kuin varhempien elinvaiheiden ja yhden huoltajan lapsiperheiden kotitalouksissa. Pienituloisissa kotitalouksissa (ks. [Käsitteet ja määritelmät: Pienituloisuus](#)) omistusasunto oli hallintasuhteena 41,1 prosentilla ja vuokra-asunto 55,1 prosentilla vuonna 2018.

Kotitalouksien tulokehitys oli yleisesti heikkoa vuosina 2011–2018. Ekvivalentin käytettävissä olevan rahatulon mediaanilla mitattu tulotaso pysyi lähes ennallaan. Sitä vastoin keskiarvoon perustuvat tulot kehittyivät niiden jakautumisen seurauksena yhä suotuisasti. Vuosien 2013–2014 tulotason heikkenemisen jälkeen myös mediaanitulot osoittivat pientä kohenemistä vuoteen 2018.

Kotitalousryhmien välisten tuloerojen kuvaamiseen on seuraavassa käytetty ekvivalenttia käytettävissä olevan rahatulon mediaania. Se osoittaa luotettavammin ryhmien tulotasoa ilman tulonjaon eriytymisen ja etenkin otosaineistossa tietojen vuosittaisesta satunnaisuudesta johtuvan vaihtelun vaikutusta. Mediaanitulojen perusteella kotitalouksien reaalin tulotaso oli vuonna 2018 omistusasunnoissa noin 3 prosenttia ja vuokra-asunnoissa 4 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2015. Maksettujen asumiskustannusten jälkeen se oli omistusasunnoissa yli 4 prosenttia ja vuokra-asunnoissa noin 6 prosenttia korkeampi. Vuokra-asunnoissa asuvien kotitalouksien tulokehitys kääntyi uudestaan suotuisaksi vuoden 2017 jälkeen.

Kotitalouksilla yhteensä ja omistusasunnoissa asuvilla kotitalouksilla tulotaso ennen maksettuja tulonsiirtoja ja niiden jälkeen oli lähes samaa tasoa kuin edeltävänä vuotena. Vuonna 2018 kotitalouksien ekvivalentti käytettävissä olevan rahatulon mediaani oli 23 300 euroa ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 19 100 euroa. Omistusasunnoissa kotitalouksien mediaanitulo oli 26 600 ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 23 600 euroa. Vuokra-asunnoissa kotitalouksien maksettuja asumiskustannuksia edeltänyt tulotaso oli 68 prosenttia ja niiden jälkeen 51 prosenttia omistusasuntokotitalouksien vastaavista mediaanituloista. Asumiskustannusten jälkeinen tuloero oli vuonna 2018 hieman pienempi kuin vuosina 2013–2014, jolloin vuokralla asuvien kotitalouksien tulotaso oli vajaat 50 prosenttia omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien tulotasosta. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 1995–2018, euroa vuoden 2018 hinnoin

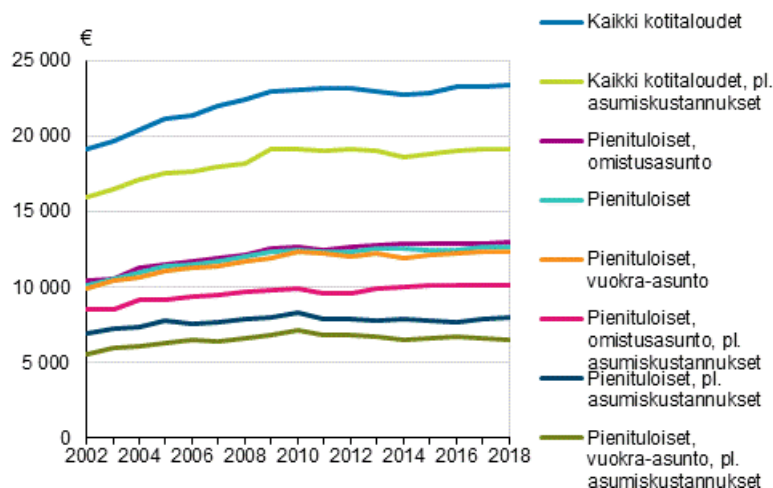

Tulokäsitteet: Ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo kotitaloutta kohti ja ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo maksettujen asumiskustannusten jälkeen kotitaloutta kohti, mediaanitulot. Ekvivalentti tulo on kotitalouden käytettävissä oleva rahatulo jaettuna kotitalouden kulutusyksiköillä.

Kotitalouksien tulot ovat eriytyneet asunnon hallintasuhteen mukaan 1990-luvun puolivälistä. Vertailukelpoiset tiedot maksettujen asumiskustannusten jälkeisistä tuloista ovat saatavissa tulojakotilastosta vuodesta 2002 lähtien. Maksettujen asumiskustannusten jälkeiset tulot erkaantuivat vuokrien kasvun seurauksena omistus- ja vuokra-asuntokotitalouksien välillä voimakkaasti aina viime vuosikymmenen puoliväliin saakka. Vuonna 2005 kotitalouksien tulotaso oli vuokra-asunnoissa 70 prosenttia ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 55 prosenttia omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien mediaanituloista. Vuonna 2011 vastaavat osuudet olivat ennen maksettuja asumiskustannuksia 68 prosenttia ja niiden jälkeen 53 prosenttia. Vuodesta 2015 vuoteen 2018 tuloerot pysyivät melko vakaina. Vuokralla asuvien kotitalouksien maksettuja asumiskustannuksia edeltänyt tulotaso oli 67–68 prosenttia ja niiden jälkeen 50–51 prosenttia omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien vastaavista mediaanituloista. Vuonna 2016 vuokralla asuvien kotitalouksien tulotaso oli poikkeuksellisesti vajaan prosenttiyksikön korkeampi.

Pienituloisten kotitalouksien (ks. [Käsitteet ja määritelmät: Pienituloisuus](#)) väliset tuloerot olivat omistusasunnoissa ja vuokra-asunnoissa asuvien välillä ennen maksettuja asumiskustannuksia suhteellisen pienet. Kotitalouksien ekvivalentti käytettävissä olevan rahatulon mediaani oli vuonna 2018 omistusasunnoissa noin 12 900 euroa ja vuokra-asunnoissa 12 300 euroa. Tiedoissa ovat mukana asumistuet. Kun tulonsiirtoina saadut asumistuet lisäsivät etenkin vuokralla asuvien kotitalouksien tuloja ja kattoivat niiden asumiskustannuksia, oli tuloero maksettujen asumiskustannusten jälkeen siten huomattavasti suurempi kuin niiden maksamista edeltäneillä tuloilla. Maksettujen asumiskustannusten jälkeen pienituloisten kotitalouksien ekvivalentti käytettävissä olevan rahatulon mediaani oli omistusasunnoissa 10 100 euroa ja vuokra-asunnoissa asuvien 6 500 euroa, eli vajaan 65 prosenttia omistusasunnoissa asuvien mediaanitulosta. Kaikkien kotitalouksien asumiskustannusten jälkeiseen mediaanituloon (19 100 euroa) verrattuna pienituloisten kotitalouksien tulotaso oli omistusasunnoissa tästä noin puolet ja vuokra-asunnoissa noin kolmanneksen. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Pienituloisten kotitalouksien mediaanitulot asunnon hallintasuhteen mukaan 2002–2018, mediaani, euroa vuoden 2018 hinnoin

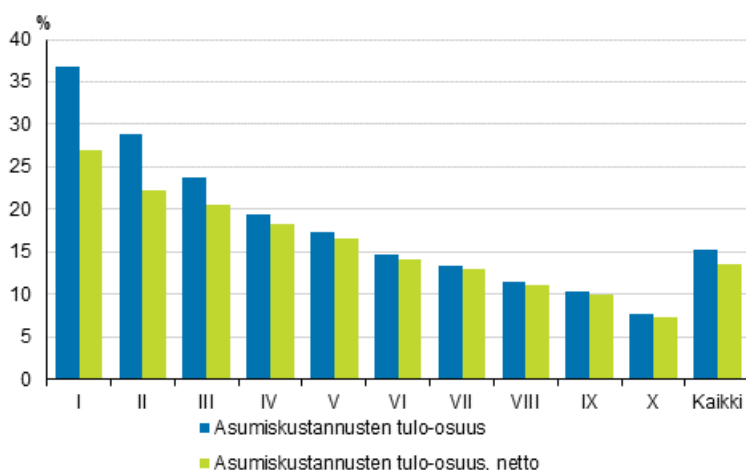
Tulokäsitteet: Ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo kotitaloutta kohti ja ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo maksettujen asumiskustannusten jälkeen kotitaloutta kohti, mediaanitulot. Ekvivalentti tulo on kotitalouden käytettävissä oleva rahatulo jaettuna kotitalouden kulutusyksiköillä.

2 Asumiskustannusten tulo-osuudet ja kotitalouksien tulotaso

2.1 Tuloryhmä: Asumiskustannusten tulo-osuus 27,5 prosenttia pienituloisimmassa kymmenyksessä

Asumiskustannusten osuus käytettävistä olevista rahatuloista, asumiskustannusten tulo-osuus, oli sitä suurempi mitä matalampi kotitalouden tulotaso oli (kuvio 3). Asumiskustannuksiin luetaan kotitalouden varsinaisen asunnon käyttömenot, kiinteistövero ja asuntolainan korot. Tukien seurauksena kotitalouksien maksamat nettomääräiset asumiskustannukset olivat suhteellisesti pienemmät kuin ilman tukia. Tukina otettiin huomioon tulonsiirtoina saadut asumistuet (yleinen asumistuki, eläkkeensaajien asumistuki ja opintotuen asumislisä¹⁾) ja asuntolainojen korkojen verovähennysetuus.

Kuvio 3. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista tulokymmenyksen mukaan 2018, brutto- ja nettomääräiset asumiskustannukset, keskiarvo

Asumistukien määrä oli kolmessa pienituloisimmassa kymmenyksessä suurempi kuin kotitalouksilla keskimäärin. Nettomääräisten asumiskustannusten tulo-osuudet erosivat silti merkittävästi tulokymmenyksryhmien välillä. Vuonna 2018 ensimmäiseen, pienituloisimpaan kymmenykseen kuuluvien kotitalouksien asumiskustannukset olivat keskimäärin 36,7 prosenttia ja asumistuet pois lukien 27,0 prosenttia käytettävissä olevista rahatuloista. Toiseksi pienituloisimpaan kymmenykseen kuuluvilla asumiskustannukset olivat keskimäärin 28,8 prosenttia ja asumistuet pois lukien 22,2 prosenttia käytettävissä olevista rahatuloista. Kotitalouksien asumiskustannusten tulo-osuus oli asumistukien seurauksena keskimäärin 13,6 prosenttia eli 1,6 prosenttiyksikköä pienempi kuin niitä edeltäneiden asumiskustannusten ja tulojen perusteella, joissa ne olivat tukien verran suuremmat.

Tulonsiirtoina saadut asumistuet kohdentuivat pienituloisimpiin ryhmiin. Vuonna 2018 yleisen asumistuen perusteena olevat asumismenojen enimmäismäärät pysyivät edeltävien vuosien tasolla, eläkkeensaajien asumistuessa niitä korotettiin asumismenojen muutoksen verran (1,8 %). Asumistukien myöntämisperusteisiin oli vuonna 2015 tehty suuria lievennyksiä (yleinen asumistuki), jonka jälkeen tukien vaikutus kasvoi. Vuoden 2017 loppupuoliskolla valtaosa opiskelijoista eli Suomessa vuokralla asuvat olivat tulleet yleisen asumistuen piiriin, jolloin tuet määrättyvät henkilöiden sijaan ruokakunnan perusteella. Tukien vaikutus asumiskustannusten tulo-osuuksiin oli vuonna 2018 kahdessa pienituloisimmassa kymmenyksessä lähes saman suuruinen ja kolmannessa kymmenyksessä hieman suurempi kuin edellisenä vuonna. Suurituloisissa tuloryhmissä on asuntovelkaisia kotitalouksia, joilla asumistukien määrään ja asumiskustannusten tulo-osuuksiin vaikutti asuntolainan koroista tuloverotuksessa

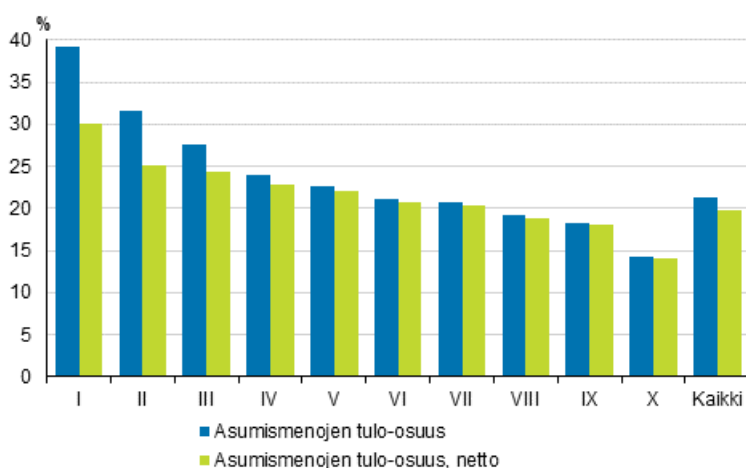
1) Asumistukiin luetaan sotilasavutuksen asumislisä, jota ei ole ollut erillisesti käytettävissä tietoja muodostettaessa. Sen vaikutus asumistukien yhteismäärään on pieni.

saatu verovähennysetuus. Vuonna 2018 asuntolainan korkojen verovähennysoikeus rajoittui yhä edeltävään vuoteen verrattuna.

Omistusasunto asunnon hallintaperusteena ja asuntovelkaisuus olivat yleisiä keskituloa suurituloisemmilla kotitalouksilla (liitetaulukko 1). Pääomamenot sisältävien asumismenojen tulo-osuus oli asumiskustannuksiin verrattuna suhteellisesti suurempi, mitä korkeampi kotitalouden tulotaso oli. Pääomamenoihin luetaan kotitalouden varsinaisen asunnon rahoitusvastike ja asuntolainan lyhennykset. Ne eivät sisällä tilastovuonna poismaksettua taloyhtiön lainoja eivätkä asuntosäästämistä.

Asumismenojen tulo-osuus pois lukien asumistuet oli vuonna 2018 kaikilla kotitalouksilla keskimäärin 19,8 prosenttia. Luku oli lähes sama kuin edellisvuonna (20,0 %). Asumismenojen keskimääräinen tulo-osuus oli pienituloisimpaan kymmenyksen kuuluvilla kotitalouksilla 30,0 prosenttia ja seuraavaan tulokymmenyksen kuuluvilla kotitalouksilla 25,1 prosenttia. Kaikkein suurituloisimman kymmenyksen kotitalouksilla se oli 14,1 prosenttia. (Kuvio 4.)

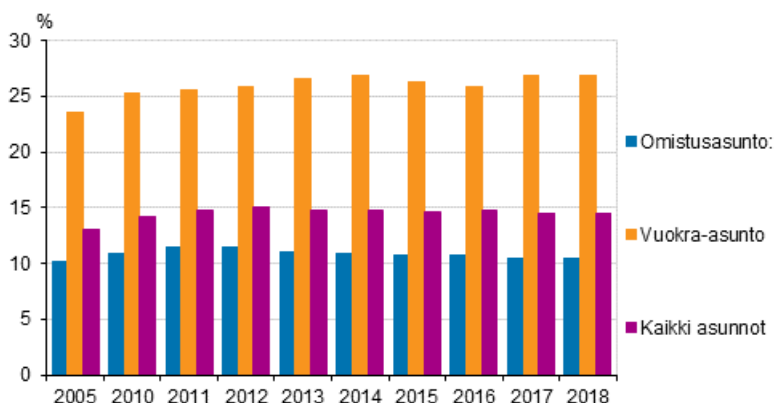
Kuvio 4. Asumismenot (%) käytettävissä olevista rahatuloista tulokymmenyksen mukaan 2018, brutto- ja nettomääräiset asumismenot, keskiarvo

2.2 Asunnon hallintasuhde: Asumiskustannusten tulo-osuudet ennallaan

Kotitalouksien nettomääräinen asumiskustannusten tulo-osuus oli keskimäärin 14,5 prosenttia vuonna 2018. Omistusasunnoissa se oli keskimäärin 10,5 prosenttia ja vuokra-asunnoissa 26,8 prosenttia. Kotitalouksien asumiskustannusten tulo-osuus oli vuokra-asunnoissa sama kuin edellisvuonna, jolloin tulo-osuuden pieneneminen pysähtyi. Vuoteen 2005 verrattuna, josta lähtien asumiskustannusten tulo-osuus kasvoi lähes yhtäjaksoisesti (poikkeuksena vuosi 2009) ja ylitti neljänneksen vuonna 2010, se oli yhä noin 3 prosenttiyksikköä suurempi. Tiedot ovat kotitalouskohtaisten asumiskustannustulo-osuuksien perusteella laskettuja mediaanilukuja. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista asunnon hallintasuhteen mukaan 2005, 2010–2018, nettomääräiset asumiskustannukset, mediaani

Taulukossa 1 on esitetty asumiskustannusten tulo-osuudet pienituloisimmilla, kolmeen alimpaan kymmenykseen kuuluvilla kotitalouksilla vuonna 2018. Asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli näille ryhmille yhteensä 23,0 prosenttia. Erot asunnon hallintasuhteiden mukaisten ryhmien asumiskustannusten tulo-osuuksissa olivat vastaavanlaiset kuin kotitalouksilla yhteensä. Kolmessa pienituloisimmassa kymmenyksessä kotitalouksien asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli vuokra-asunnoissa 29,0 prosenttia ja omistusasunnoissa 16,5 prosenttia. Tilastomääritelmän mukaan pienituloisilla kotitalouksilla (ks. [Käsitteet ja määritelmät: Pienituloisuus](#)) asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli 24,7 prosenttia vuonna 2018. Niistä vuokra-asunnoissa asuvilla se oli 29,9 prosenttia ja omistusasunnoissa asuvilla kotitalouksilla 21,6 prosenttia. Vuokra-asunnoissa asuvilla kotitalouksilla, joiden tulot olivat suuremmat, asumiskustannusten tulo-osuudet olivat samoin suhteellisen suuret. Suurituloisemmissa kymmenyksissä, 4.–10. kymmenyksessä, se oli 24,4 prosenttia ja niillä, jotka eivät lukeutuneet pienituloisiin, se oli 26,1 prosenttia vuonna 2018.

Taulukko 1. Asumiskustannusten ja asumismenojen tulo-osuudet (%) asunnon hallintasuhteen ja tulokymmenyksen mukaan 2018, mediaani, kotitaloudet

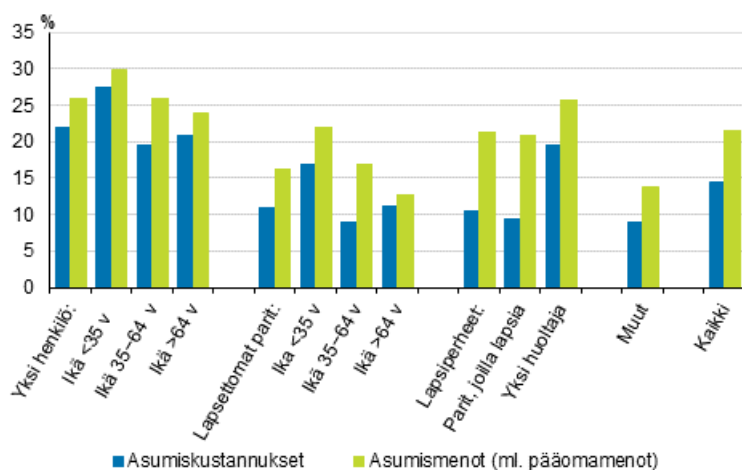
Asunnon hallintasuhte	Tulokymmenys					
	Asumis-kustannus (%), I – III kymmenys	Asumis-kustannus (%), IV - X kymmenys	Asumis-kustannus (%), kaikki kotitaloudet	Asumis-meno (%), I – III kymmenys	Asumis-meno (%), IV – X kymmenys	Asumis-meno (%), kaikki kotitaloudet
Omistusasunto	16,5	9,2	10,5	22,1	17,1	18,3
-Velaton omistusasunto	16,8	9,1	11,4	19,0	10,3	12,7
-Velkainen omistusasunto	16,0	9,3	9,8	31,3	23,0	23,8
Asuntovelan määrä:
- 49 999	16,6	8,9	10,0	32,2	20,7	22,3
50 000 - 99 999	16,1	9,4	10,0	30,3	22,4	23,5
100 000 - 149 999	15,4	9,8	10,0	30,4	23,9	24,4
150 000 -	13,5	8,9	9,2	27,1	25,2	25,3
Vuokra-asunto	29,0	24,2	26,8	29,0	24,4	26,8
Kaikki kotitaloudet	23,0	11,0	14,5	25,6	19,3	21,5

Asumiskustannusten lisäksi pääomamenot veivät huomattavan osan kotitalouksien tuloista: asumismenojen tulo-osuuksien mediaani oli 21,5 prosenttia vuonna 2018. Pääomamenot kasvattivat erityisesti asuntovelkaisten kotitalouksien asumismenoja, asumismenojen tulo-osuuden mediaani oli niillä 23,8 prosenttia. Asuntovelkaisilla kotitalouksilla, jotka kuuluivat kolmeen pienituloisimpaan kymmenykseen, asumismenojen tulo-osuus oli 31,3 prosenttia ja niitä suurituloisemmilla, 23,0 prosenttia.

2.3 Kotitalouden elinvaihe: Asumiskustannusten tulo-osuus 11,1 prosenttia 65 vuotta täyttäneillä pareilla

Kotitalouden elinvaihe kuvaa kotitalouden jäsenten suhteiden, jäsenmäärän ja viitehenkilön iän mukaista elinvaiheluokkaa, samalla asumismuotoa. Kotitalouksien asumiskustannukset ja tulot erosivat elinvaiheen mukaan. Asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli suurin, 27,4 prosenttia, alle 35-vuotiaiden yhden henkilön kotitalouksissa. Keskimääräistä enemmän tuloja käyttivät asumiseen lisäksi heitä vanhemmat yhden henkilön kotitaloudet, alle 35-vuotiaat lapsettomat parit ja yhden huoltajan lapsiperheet. Asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli 19,6 prosenttia 35–64-vuotiaiden ja 20,8 prosenttia 65 vuotta täyttäneiden yhden henkilön kotitalouksissa. Alle 35-vuotiailla lapsettomilla pareilla asumiskustannusten tulo-osuuksien mediaani oli 16,8 prosenttia ja yhden huoltajan lapsiperheillä 19,6 prosenttia vuonna 2018. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Asumiskustannukset ja -menot (%) käytettävissä olevista rahatuloista kotitalouden elinvaiheen mukaan 2018, nettomääräiset asumiskustannukset ja -menot, mediaani

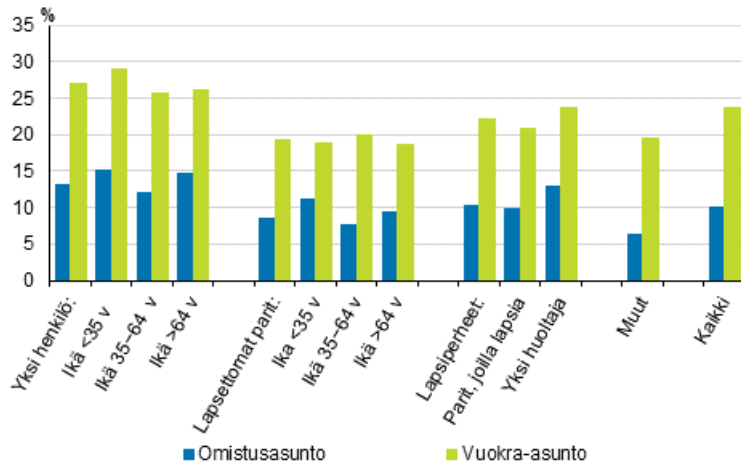
Kotitalouksien nettomääräisten asumismenojen tulo-osuus, sisältäen asumiskustannusten lisäksi varsinaista asuntoa koskevat pääomamenot, oli mediaanilla mitattuna keskimäärin 21,5 prosenttia vuonna 2018. Pääomamenot lisäsivät asumismenoja eniten parien lapsiperheissä, joissa asumismenojen tulo-osuuksien mediaani oli 20,8 prosenttia. Asumismenojen tulo-osuus oli tätä suurempi kaikilla yhden henkilön, alle 35-vuotiaat, 35–64-vuotiaat, 65 vuotta täyttäneet, ja yhden huoltajan lapsiperheiden kotitalouksilla, joista 65 vuotta täyttäneitä lukuun ottamatta se ylitti neljänneksen. 65 vuotta täyttäneillä lapsettomilla pareilla asumismenojen tulo-osuuksien mediaani oli pienin, 12,7 prosenttia vuonna 2018.

Maksettujen asumiskustannusten jälkeinen tulotaso, ekvivalentti käytettävissä olevan rahatulon mediaani, oli suhteellisesti heikoin yhden henkilön ja yhden huoltajan lapsiperheiden kotitalouksilla. Yhden henkilön kotitalouksista se oli nuorimmilla, alle 35-vuotiailla, vuoden 2015 jälkeisen suotuisan tulokehityksen seurauksena noin 11 600 euroa vuonna 2018. Vanhimmilla, 65 vuotta täyttäneillä yhden henkilön kotitalouksilla mediaanitulo oli 12 500 euroa ja yhden huoltajan lapsiperheissä 13 400 euroa. 35–64-vuotiaiden yhden henkilön muodostamien kotitalouksien mediaanitulo oli hieman suurempi, 17 200 euroa vuonna 2018. Saman ikäisillä, 35–64-vuotiailla lapsettomilla pareilla maksettujen asumiskustannusten jälkeinen mediaanitulo oli 31 500 euroa vuonna 2018.

Myöhemmissä elinvaiheoryhmissä omistusasunto oli yleinen asunnon hallintasuhde. 65 vuotta täyttäneistä yhden henkilön kotitalouksista 67,6 prosenttia ja lapsettomien parien kotitalouksista 91,1 prosenttia asui omistusasunnossa vuonna 2018. Asunnon hallintasuhteen ja tulotason eriytyminen, joskaan ei yhtä voimakkaana kuin nuoremmissä elinvaiheissa, sekä asumismuoto vaikuttivat asumiskustannusten tulo-osuuksien suuruuteen. Suhteellisten pienten asumiskustannusten ja korkean tulotason seurauksena asumiskustannusten tulo-osuus oli 65 vuotta täyttäneillä lapsettomilla pareilla pieni, 11,1 prosenttia vuonna 2018. Yhden henkilön kotitalouksissa se oli 20,8 prosenttia. 65 vuotta täyttäneillä yhden henkilön muodostamien kotitalouksien tulojen mediaani oli noin 71 prosenttia ja maksettujen asumiskustannusten

jälkeen 59 prosenttia lapsettomien parien vastaavista tulotasoista. 65 vuotta täyttäneiden parien ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulon mediaani oli 24 100 ja maksettujen asumiskustannusten jälkeen 21 200 euroa vuonna 2018. (Kuvio 7.)

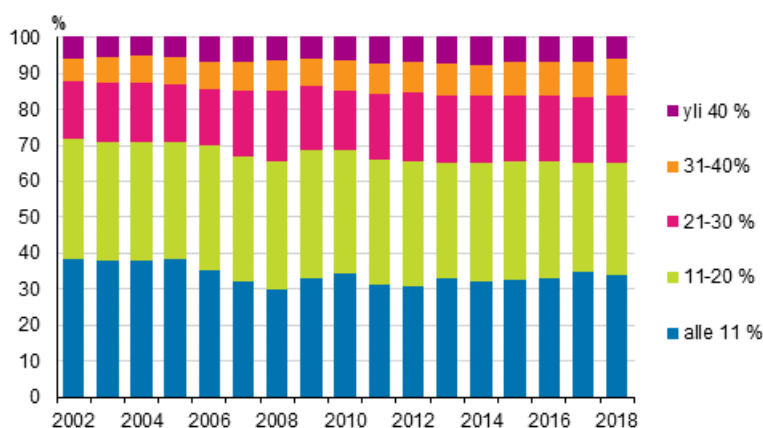
Kuvio 7. Asumiskustannukset (%) käytettävissä olevista rahatuloista kotitalouden elinvaiheen mukaan omistusasunnoissa ja vuokra-asunnoissa 2018, nettomääräiset asumiskustannukset, mediaani

3 Suuret asumiskustannukset harvemmillä

Asumiskustannusrasitteisten kotitalous- ja henkilöosuudet olivat pienemmät kuin edellisvuosina (kuvio 8). Suuret asumiskustannukset rasittivat vuonna 2018 noin 164 900 kotitaloutta eli 6,0 prosenttia kaikista kotitalouksista. Asumiskustannusrasitteisiin kotitalouksiin kuului 206 500 henkilöä, 3,8 prosenttia kotitalousväestöstä.

Kuvio 8. Kotitaloudet (%) asumiskustannusten tulo-osuuksien mukaisissa ryhmissä 2002–2018, nettomääräiset asumiskustannukset

Asumiskustannukset ovat suuret silloin, kun ne ovat yli 40 prosenttia kotitalouden käytettävissä olevista rahatuloista. Tietoon ei lueta saatuja asumistukia. Määritelmä¹⁾ perustuu EU:n tilastoviraston Eurostatin tulo- ja elinolot -tilastoon (EU-SILC, Statistics on Income and Living Conditions). Euroopan maihin verrattuna asumiskustannusrasitteisten osuudet olivat Suomessa suhteellisen pienet esimerkiksi vuonna 2017, joilta viimeisimmät vertailukelpoiset tiedot ovat saatavissa (Eurostatin avaintaulukot: [Housing cost overburden rate](#).)

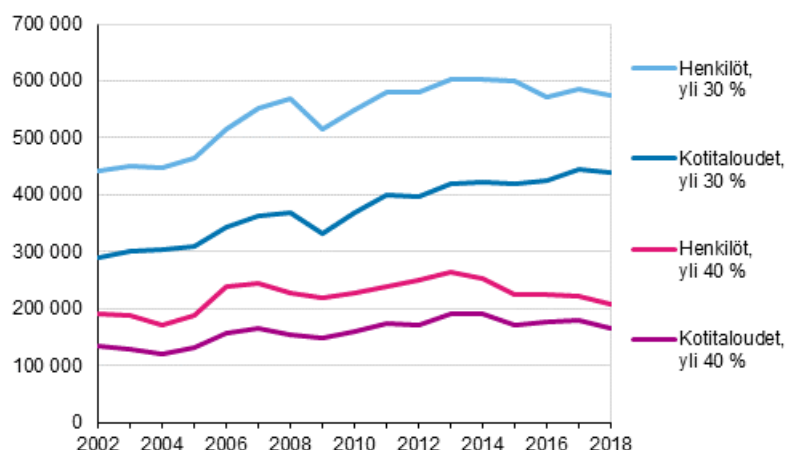
Asumiskustannusrasitteisten kotitalous- ja henkilömäärien kasvut taittuivat vuonna 2015. Edeltävinä vuosina 2013–2014 ne olivat olleet suurimmillaan, jolloin asumiskustannusrasitteisten kotitalousosuudet olivat yli 7 prosenttia ja henkilöosuudet lähes 5 prosenttia. Niiden kotitalouksien määrä, jotka käyttivät asumiseen vähemmän, mutta silti yli 30 prosenttia käytettävissä olevista rahatuloista, oli vuosittain 2013–2018 lähes yhtä suuri, noin 16 prosenttia kotitalouksista.

Sekä kotitalouksien, joiden asumiskustannukset olivat suhteellisen suuret, että niihin kuuluvien henkilöiden määrät olivat kääntyneet kasvuun 2000-luvun jälkipuoliskolla molemmilla raja-arvoilla (asumiskustannusten tulo-osuus yli 30 % tai 40 %). Edeltävänä aikana määrät olivat pienempiä. Esimerkiksi vuonna 2005 kotitalouksia, joilla asumiskustannusten tulo-osuudet olivat yli 40 prosenttia, oli 5,4 prosenttia kotitalouksista, ja joilla tulo-osuudet olivat yli 30 prosenttia, 12,7 prosenttia kotitalouksista.

Asumiskustannusrasitteisten kotitalouksien määrä, joilla nettomääräisten asumiskustannusten tulo-osuus oli yli 40 prosenttia, oli vuonna 2018 noin 13 prosenttia pienempi kuin vuonna 2014. Henkilömäärä oli noin 19 prosenttia pienempi. Vuosia 2008 ja 2009 lukuun ottamatta asumiskustannusrasitteisten kotitalouksien määrä kasvoi viime vuosikymmenen puolivälistä yhtäjaksoisesti vuoteen 2014. (Kuvio 9.)

1) Kansallinen tieto eroaa Eurostatin tilastoimasta tiedosta. Omakotitalojen kiinteistövero luetaan ainoastaan asumiskustannuksiin. Tilastoyksikköinä ovat henkilöiden lisäksi kotitaloudet. Eurostatin tiedoissa vuosi viittaa tutkimusvuoteen eli tilastovuotta seuraavaan vuoteen.

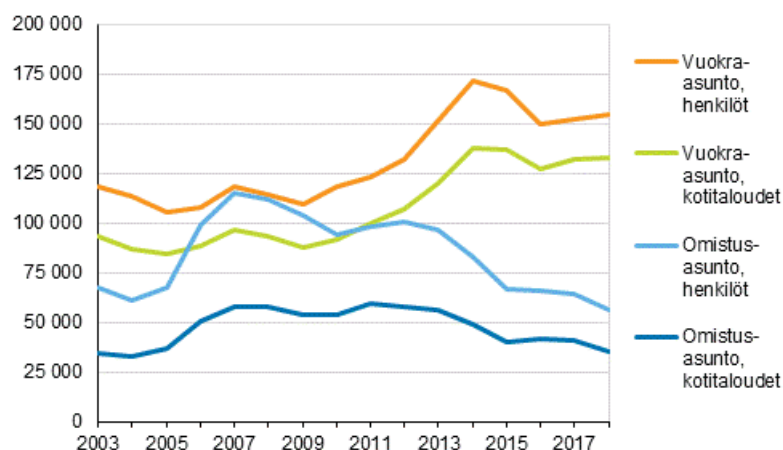
Kuvio 9. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 30 % tai 40 %, kotitaloudet ja henkilöt 2002–2018

Asumiskustannusrasitteisuuden väheneminen vuodesta 2014 vuoteen 2018 kohdistui niihin kotitalouksiin, joilla oli vuokra-asunto asunnon hallintasuhteena. Vuokra-asunnoissa asuvista kotitalouksista oli asumiskustannusrasitteisia 13,9 prosenttia vuonna 2018. Osuus oli pienempi kuin edellisvuonna, ja huomattavasti pienempi kuin vuonna 2014, jolloin se oli 19,9 prosenttia. Asumiskustannusrasitteisten henkilöosuus oli vuokra-asunnoissa vuonna 2018 noin 10,4 prosenttia, joka samoin oli hieman edellisvuoden lukua pienempi.

Kahden vuoden liukuvien keskiarvojen perusteella asumiskustannusrasitteisten kotitalouksien määrä oli vuokra-asunnoissa vuosina 2017–2018 noin 4 prosenttia pienempi kuin vuosina 2013–2014. Henkilömäärä oli vuosina 2017–2018 noin 10 prosenttia pienempi kuin vuosina 2013–2014. Vuonna 2018 vuokra-asunnoissa asuvien, asumiskustannusrasitteisten kotitalouksien ja henkilöiden määrät olivat jokseenkin saman suuruisia kuin edellisvuonna. (Kuvio 10.)

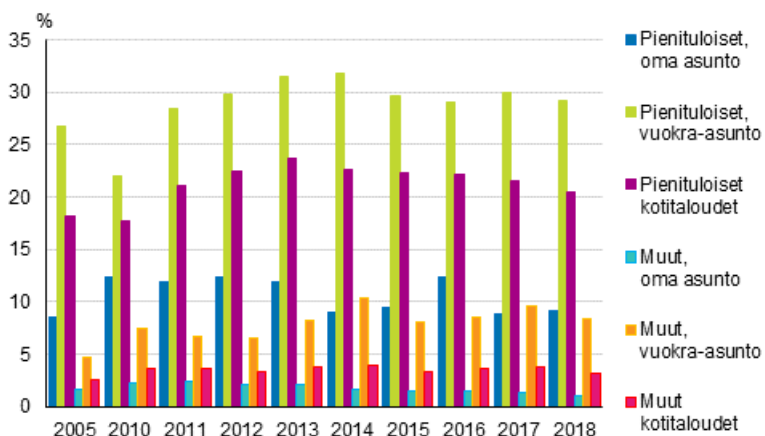
Kuvio 10. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 40 %, kotitaloudet ja henkilöt asunnon hallintasuhteen mukaan 2002–2018, 2 vuoden liukuvat keskiarvot

Kuviossa 11 on esitetty asumiskustannusrasitteisten osuudet pienituloisista kotitalouksista (ks. [Käsitteet ja määritelmät: Pienituloisuus](#)) asunnon hallintasuhteen mukaan vuosina 2005 ja 2010–2018. Vuonna 2018 pienituloisista kotitalouksista kaikkiaan 20,5 prosenttia oli asumiskustannusrasitteisia. Pienituloiset erosivat asunnon hallintasuhteen mukaan siten, että vuokra-asunnoissa 29 prosenttia ja omistusasunnoissa 9 prosenttia kotitalouksista oli asumiskustannusrasitteisia. Vuokra-asunnoissa asumiskustannusrasitteisten kotitalousosuus oli noin kolme prosenttiyksikköä pienempi kuin vuosina 2013–2014 (32 %). Edeltävällä

ajanjaksolla oli pienituloisten ja vuokra-asunnoissa asuvien kotitalouksien asumiskustannusrasitteisuus ollut lähes yhtä yleistä viimeksi vuonna 2012.

Kuvio 11. Asumiskustannusten tulo-osuus yli 40%, kotitaloudet pienituloisista ja muista kotitalouksista asunnon hallintasuhteen mukaan 2005, 2010–2018

Tarkasteltaessa asumiskustannusrasitteisten henkilöiden määrää kotitalouden elinvaiheen mukaan, kuului suuri enemmistö, eli noin 65 prosenttia yhden henkilön kotitalouksiin vuonna 2018. Noin viidennes asumiskustannusrasitteisista henkilöistä kuului lapsiperheisiin. Kaikista yhden henkilön kotitalouksista 10,9 prosenttia oli asumiskustannusrasitteisia vuonna 2018. Osuus oli suurin nuorimmassa ikäryhmässä, alle 35-vuotiaiden kotitalouksissa, 18,5 prosenttia. Lapsiperheissä yhden huoltajan kotitalouksista 7,5 prosenttia eli useampi kuin keskimäärin (6,0 %) oli asumiskustannusrasitteinen.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Asunnon hallintasuhte tulokymmenyksen mukaan 2018

Tulokymmenyksen	Indikaattori							
	Otoksessa	Perusjoukossa, 1000	Omistusasunto	-Velaton omistusasunto	-Velkainen omistusasunto	Vuokra-asunto	Muu	Yhteensä
I pienituloisin (10 %)	841	384,5	40,7	31,7	9,0	55,8	3,5	100,0
II	755	332,9	40,6	29,6	11,0	55,7	3,7	100,0
III	787	305,1	49,6	33,8	15,8	45,9	4,5	100,0
IV	851	259,9	62,5	37,7	24,8	35,1	2,4	100,0
V	873	257,7	64,7	34,4	30,3	33,7	1,6	100,0
VI	954	249,4	75,2	34,4	40,7	20,5	4,3	100,0
VII	983	241,2	75,6	28,2	47,4	22,7	1,7	100,0
VIII	1010	238,9	83,1	34,4	48,7	15,5	1,4	100,0
IX	1132	238,6	84,6	29,3	55,3	12,9	2,5	100,0
X suurituloisin (10 %)	1460	240,5	89,5	38,6	50,9	9,3	1,2	100,0
Kaikki kotitaloudet	9646	2748,9	63,9	33,1	30,9	33,3	2,8	100,0

Laatuseloste: tulonjakotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Tulonjakotilasto kuvaa kotitalouksien ja asuntokuntien tulojen rakennetta ja jakautumista väestöryhmittäin ja alueittain Suomessa. Tilasto laaditaan vuosittain, ja sen tietosisältö perustuu kansainvälisiin suosituksiin¹⁾. Tulonjakotilasto kuvaa kattavasti kotitalouksien käytettävissä olevia rahatuloja, joka on tulonjakotilaston ensisijainen tulokäsitemuoto. Muita päätulokäsitteitä ovat tuotannontekijätulot eli palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, saadut tulonsiirrot sekä maksetut tulonsiirrot. Tilaston pohjalta tuotetaan useita indikaattoreita, joista keskeisimpiä ovat tuloeroja kuvaava Gini-kerroin, kotitalouksien ja asuntokuntien tulojen keskiarvo ja mediaani sekä suhteellinen pienituloisuusaste.

Tilaston tiedot johdetaan kahdesta perusaineistosta, koko asuntokuntaväestön kattavasta tulonjaon kokonaisaineistosta ja edustavaan otokseen perustuvasta tulo- ja elinolotutkimuksesta. Tulonjaon kokonaisaineisto on kokonaan rekisteripohjainen koko väestön kattava aineisto henkilöiden ja asuntokuntien tuloista ja mahdollistaa yksityiskohtaisten luokitusten mukaisen tilastoinnin, erityisesti alueellisesti. Se on ensisijainen kansallinen tietolähde väestöryhmittäisten tuloerojen ja alueellisten tulojen kuvaamisessa. Kokonaisaineiston aikasarjatiedot ovat tilastoitu vertailukelpoisesti vuodesta 1995 alkaen.

Otosaineiston tiedot ovat kansainvälisesti vertailukelpoisia, ja niitä on saatavilla vuodesta 1966 lähtien. Otosaineiston muodostamisessa noudatetaan EU:n tulo ja elinolot -tilastosta annettua asetusta (EU:n parlamentin ja neuvoston asetus 1177/2003). Otosaineisto ei sovellu edustavuuteen liittyvien rajoitusten vuoksi tarkkoihin alueiden tai väestöryhmien välisiin tulonjakotarkasteluihin. Otosaineistossa on toisaalta käytössä luokituksia ja taustatietoja, joiden mukaisia tietoja ei ole kokonaisaineistossa. Näistä luokituksista tärkein on sosioekonominen asema.

Tulonjakotilaston tiedot julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla osoitteessa www.tilastokeskus.fi *Tulot ja kulutus* -aihealueen alla. Tietoja tilastoidaan muun muassa tulotason, alueen, sosioekonomisen aseman, elinvaiheen ja iän mukaan. Aineistoista tehdään erityisselvityksiä asiakkaille pyynnöstä. Otosaineistosta julkaistaan myös kansallinen [elinolotilasto](#) Elinolot-aihealueen alla. Tässä tilastossa julkaistaan tietoja köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevista henkilöistä (at risk of poverty or social exclusion, AROPE).

Tulonjakotilaston kokonaisaineiston alueittaisia tietoja julkaistaan lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämässä tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetissa. Tulonjakotilaston otosaineistosta toimitetaan tietoja EU:n tilastovirastolle Eurostatille (EU-SILC, European Union Statistics on Income and Living Conditions), OECD:lle (OECD IDD) ja määrävuosin Luxemburg Income Study'n (LIS) kansainväliseen tietokantaan. Ne julkaisevat kansainvälisesti vertailukelpoisia tietoja säännöllisesti tilastotietokannoissa ja julkaisuissa verkkosivuillaan. Kansainvälisen, vertailevan EU-SILC-aineiston tietoja käytetään Euroopan Unionin hallinnollisten ohjelmien monitorointiin. EU-SILC-aineisto on yleisesti käytetty tutkimusaineisto kansainvälisessä tutkimuksessa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu vuosittain kerättävään kokonaisaineistoon ja sen yhteydessä integroidusti muodostettavaan otosaineistoon. Tulonjakotilaston perusaineistojen välillä on määritelmällisiä eroja. Tärkein eroista koskee tulonkäyttöyksikköä. Kokonaisaineistossa tulonkäyttöyksikkö on rekisteröity asuntokunta ja otosaineistossa yhteisen taloudenpidon kotitalous, joka muodostetaan haastattelussa. Asuntokunnan muodostavat kaikki samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Tulonjakotilaston otosaineistossa kotitalouden muodostavat kansainvälisten suositusten mukaisesti ne henkilöt, jotka asuvat, ruokailevat tai käyttävät tulojaan yhdessä. Kokonaisaineiston ja otosaineiston tulotiedot ovat muutoin samoja, mutta otostilastoon sisältyy rekistereistä puuttuvia tulotietoja, jotka kerätään haastattelemalla (korkotulot, eräät kotitalouksien väliset tulonsiirrot). Kokonais- ja otosaineiston eroja on tarkasteltu tämän laatuselosteen luvuissa 6 ja 7.

Kokonaisaineisto

1) OECD (2013) OECD Framework for Statistics on the Distribution of Household Income, Consumption and Wealth. OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/9789264194830-n>; UNECE (2011) Canberra Group Handbook on Household Income Statistics, Second Edition 2011.

Tulonjakotilaston kokonaisaineisto on koko asuntoväestön kattava tilastoaineisto, joka kootaan henkilötasolla useista hallinnollisista aineistoista ja rekistereistä. Siten tilasto sisältää yksityiskohtaista tietoa kaikkien asuntokuntien ja niihin kuuluvien henkilöiden tuloista.

Kokonaisaineiston laadinnassa on käytetty seuraavia hallinnollisia aineistoja ja tilastorekistereitä:

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen henkilö- ja asuntotietovaranto
- Verohallinnon verotietokanta
- Kansaneläkelaitoksen eläke- ja etuustietokanta (sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, elatustukirekisteri, opintotukirekisteri sekä asumistukirekisteri)
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kunnilta keräämä ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen aineisto
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta
- Finanssivalvonnan (FIVA) tiedot (ansiosidonnaiset työttömyyspäivärahat)
- Tilastokeskuksen yritysrekisteri
- Työllisyysrahaston (ent. Koulutusrahasto) tiedot

Kokonaisaineiston kohdeperusjoukkona on Suomen asuntoväestö tilastovuoden lopussa (31.12). Asuntoväestön muodostavat kaikki asuinhuoneistoissa vakinaisesti asuvat henkilöt. Tilaston ulkopuolelle jää runsaat kaksi prosenttia koko väestöstä. Heihin kuuluvat vakinaisesti laitoksissa kirjoilla olevat (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat), asunnottomat, ulkomailla ja tietymättömissä olevat henkilöt.

Kokonaisaineisto laaditaan yhdistämällä hallinnolliset ja rekisteritietolähteet henkilötunnuksen avulla henkilöille. Asuntokunnan tulot muodostetaan laskemalla yhteen samaan asuntokuntaan kuuluvien henkilöiden tulot.

Otosaineisto

Tulonjakotilaston otosaineiston perustiedot kootaan yhdistämällä kotitalouksilta haastattelemalla kerätyt tiedot ja kokonaisaineiston rekisteritiedot hyväksytysti haastattelulle otokselle. Pääosa kotitalouksien luokittelutiedoista sekä ne tulotiedot, joita ei ole saatu rekistereistä, on kerätty haastattelemalla.

Haastattelut

Haastatteluista vastaa Tilastokeskuksen Tiedonhankinta-yksikkö. Haastattelut tehdään tietokoneavusteisesti Blaise-lomakeohjelmiston avulla valtaosin puhelinhaastatteluina. Kielenä käytetään haastateltavan valinnan mukaan joko suomea, ruotsia tai englantia (tilastovuodesta 2014 lähtien). Vuonna 2018 haastattelun keskimääräinen kesto oli noin 30 minuuttia.

Perusjoukko

Otosaineiston kohdeperusjoukko ja viiteajankohta (tilastovuoden viimeinen päivä) ovat samat kuin kokonaisaineistossa. Otoksesta poistetaan hieman peittovirhettä, sillä se muodostetaan ennen tilastovuoden loppua. Virheen seurauksena otoksesta poistetaan haastatteluissa kohdeperusjoukkoon kuulumattomat otoshenkilöt, ns. ylipeitto. Poimintakehikon ulkopuolelle jääneiden, ns. alipeittoon kuuluvien otoshenkilöiden määrä, jotka tahdistuvat viiveellä rekistereihin, on pieni.

Otoshenkilön kotitalouteen kuuluvat henkilöt määritellään tilastovuoden lopun tilanteen mukaan haastattelussa. Haastatteluissa otoskotitalouteen luetaan henkilöt, jotka kuuluivat kotitalouteen viiteajankohtana, ja poistetaan siihen kuulumattomat henkilöt. Hyväksytyt otoksen ulkopuolelle jäävät kotitaloudesta tilapäisesti poissaolevat, esim. yli vuoden ulkomailla oleskelevat, jos heidän Suomessa asuva kotitaloutensa katsoo, että henkilö ei kuulu kotitalouteen.

Tilastovuoden perusjoukko täsmentyy tilaston viiteajankohdan jälkeen noin 3 kuukautta myöhemmin Tilastokeskuksen asuntokuntatilaston aineistoon ja tulonjakotilaston kokonaisaineistoon. Tietoja käytetään otosaineiston kalibroinnissa, jolla haastattelussa hyväksytty otos saadaan vastaamaan perusjoukkoa (ks. painokertoimet).

Otanta-asetelma

Tulonjakotilaston otosaineisto muodostuu neljän vuoden kiertävästä paneeliotoksesta, jotka ovat toisistaan riippumattomia, itsenäisiä otoksia. Tilastovuoden aineistossa on mukana tilastovuonna poimittu, 1. tutkimuskerran otos ja edeltävinä vuosina poimitut, 2.-4. tutkimuskerran otokset. Osohenkilöt osallistuvat tutkimukseen kaikkiaan neljänä tutkimuskertana. (Taulukko 2). Vuoteen 2008 saakka otos sisälsi kaksi paneelia. Muutoksen seurauksena lähtöotosta pienennettiin siten, että ensimmäiselle tutkimuskerralle on valittu vuodesta 2009 alkaen 5 000 henkilöä aikaisemman 7 500:n sijaan.

Tulonjakotilaston otosaineiston otanta-asetelmana on kaksivaiheinen ositettu otanta. Otos on henkilöotos. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan ns. master-otos poimimalla systemaattisella otannalla 50 000 vähintään 16-vuotiasta henkilöä Tilastokeskuksen väestötietokannasta²⁾. Toisessa vaiheessa master-otoksesta poimitaan varsinainen tulonjakotilaston otos, 5 000 henkilöä ositteittain. Henkilön todennäköisyys sisältyä otokseen riippuu osituskriteerien ohella 16 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärästä asuntokunnassa.

Ositteiden muodostamiseen käytetään tilastovuotta edeltävän vuoden tietoja asuntokuntakotitalouden valtionveronalaisista tuloista ja niiden perusteella muodostetuista sosioekonomisista ryhmistä. Sosioekonomiset ryhmät ovat palkansaaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Ositekohtaisten otoskokojen määrittelyssä eli otoksen kiintiöinnissä on otettu huomioon tulonjakotutkimuksen erityistarpeet. Yrittäjillä ja suurituloisilla on muita suurempi todennäköisyys sisältyä otokseen.

Ositteiden lukumäärä on ollut vuodesta 2014 lähtien kaksitoista, kun verotietueettomat yhdistettiin pienituloisten muut 1 ryhmään. Muutos ei vaikuttanut tietojen vertailukelpoisuuteen. Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön asuntokunnan sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan estimoinnin parantamiseksi³⁾. Aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön tietojen perusteella. Ositteiden kiintiöintiä muutettiin viimeksi vuonna 2007 kasvattamalla pienituloisten ja eläkeläisten lukumäärää. Muutoksen taustalla oli tarve tehostaa pienituloisuusindikaattorien kuten pienituloisuusasteen estimointia.

Painokertoimet

Kotitaloudet ja henkilöt saavat painokertoimen, jolla niiden tiedot korotetaan edustamaan perusjoukon tietoja. Kotitalouksille muodostetaan aluksi asetelmapainot käyttäen hyväksi osohenkilön sisältymistodennäköisyyttä otoksessa. Hyväksytyt otoksen asetelmapainoille tehdään vastauskatkorjaus kertomalla ne ositteittain hyväksytysti vastanneiden osohenkilöiden kotitalouksien osuuden käänteisluvulla. Vastauskatkorjatut painot kalibroidaan CALMAR-makrolla vastaamaan perusjoukon keskeisiä tunnettuja jakaumia kokonaisaineistosta. Menettelyllä pyritään pienentämään kadon valikoivuuden aiheuttamaa harhaa ja tuottamaan mahdollisimman tarkkoja estimaatteja tärkeimmille tulomuuttujille. Vuoden 2018 aineiston painojen kalibroinnissa käytettiin seuraavia tietoja:

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- asuntokunnan koko
- jäsenten ikä- ja sukupuoliryhmät
- 16 vuotta täyttäneiden koulutusaste
- keskeisten tuloerien kokonaissummat: palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, työttömyyspäivärahat (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ansiosidonnainen osuus), eläkkeet, asunto- ja opintolainojen korot; tuloosaajien lukumäärät (ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, palkkatulot, eläketulot)
- tulonjakotilaston kokonaisaineiston pienituloisiin asuntokuntiin kuuluvien henkilöiden lukumäärä asuntoväestössä (rekisteripohjainen tulokäsite)

Kalibroitiedoista pienituloisiin asuntokuntiin kuuluvien lukumäärä otettiin käyttöön tilastovuonna 2015 ja koulutusaste tilastovuonna 2016 korjaamaan kasvaneesta kadosta seurannutta lisääntyneitä harhaa. Vaikutus 16 vuotta täyttäneiden henkilöiden koulutusjakaumaan oli merkittävä: peruskoulun varassa tai vailla koulutustietoa olevien lukumäärä kasvoi ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden lukumäärä pieneni. Sitä vastoin väestöryhmien mediaanitulojen muutokset ja vuosimuutokset olivat pieniä. Väestöryhmien

2) Vuodesta 2003 lähtien ikäraja on ollut 16 vuotta aikaisemman 15 vuoden sijaan. Muutos on seurausta Euroopan yhteisön tilastoviraston Eurostatin EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) edellyttämistä toteuttamiskäytännöistä. Tilastovuonna 2015 master-otokseen poimittiin poikkeuksellisesti 100 000 kohdehenkilöä.

3) Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön kotitalouden sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan, kun aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön mukaan. Ositeluokittelun muutos perustuu testeihin, joissa kotitalouteen perustuvan luokittelun todettiin olevan estimoinnin kannalta tehokkaamman kuin henkilöön perustuvan.

väliset tulosuhteet eivät muuttuneet. Kalibrointimuutoksella ei ollut vaikutusta keskeisten tunnuslukujen vertailukelpoisuuteen⁴⁾.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilaston kokonaisaineiston tietolähteinä käytetään pelkästään hallinnollisia rekisteriaineistoja, jolloin tilaston laatu riippuu lähdeaineistojen laadusta ja aineistojen käsittelyyn liittyvästä virheestä.

Kokonaisaineistoon muodostettavien tietojen oikeellisuus varmistetaan tarkistamalla eri lähdeaineistoista käytettävien tietojen virheettömyys ja yhtäpitävyys johdettavia luokituksia ja muuttujia varten. Tarkistuksia tehdään lisäksi otosaineistossa sen jälkeen, kun kokonaisaineiston tiedot on yhdistetty otokselle.

Väestötietojen osalta kokonaisaineiston laatua on selvitetty esimerkiksi Tilastokeskuksen Asunnot ja asuinolot -tilaston laatuselosteessa. Kokonaisaineiston tulotietojen peittävyys on hyvä käytettyyn tulokäsitteeseen nähden (käytettävissä olevat rahatulot). Tiedoista puuttuvat tuloerät, jotka jäävät kokonaan rekisterien ulkopuolelle tai joita ei lueta tuloksi. Tulotietojen peittävyyttä ja laatua tutkitaan vertaamalla kokonaisaineistoa muihin tilastolähteisiin, kuten Verohallinnon, Kelan, Eläketurvakeskuksen ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoihin ja Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tietoihin. Vertailuja tehdään säännöllisesti vuosittain ja niistä voi tarkemmin tiedustella Tilastokeskuksesta.

Otosaineistossa tulosten laatuun vaikuttavat kadon ja satunnaisvaihtelun lisäksi peittovirheet (kehikkoperusjoukko poikkeaa kohdeperusjoukosta) ja mittausvirheet (tulomuuttujan mitattu arvo poikkeaa sen oikeasta arvosta). Osa näistä virhelähteistä voi tuottaa systemaattisia virheitä. Systemaattisia virheitä arvioidaan vertaamalla estimaatteja kokonaisaineistoista ja muista rekistereistä saataviin, koko väestöä koskeviin tietoihin sekä muiden tilastojen vastaaviin tietoihin. Vertailuja tehdään vuosittain ja niitä voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

Taulukossa 1 on tietoja vuoden 2018 tulonjakotilaston ensimmäisen tutkimuskerran otoksesta ja kadosta ositteittain. Ositteessa oleva numero kuvaa tuloluokkaa, esimerkiksi palkansaajat on jaettu valtionveronalaisten tulojen mukaan neljään luokkaan (1=pienituloisin, 4=suurituloisin luokka). Taulukossa 2 on kuvattu saatua otosaineistoa, katoa ja ylipeittoa tutkimuskerroittain. Otosaineiston kadon korjaamista painokertoimin on kuvattu edellä, katso kohta 2 Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus. Tarkempia tietoja otosaineiston laadusta löytyy myös elinolo-tilaston laatuselosteesta.

Taulukko 1. Vuoden 2018 tulonjakotilaston I tutkimuskerran otoksen jakautuminen ositteittain

Osite	Masterotoksen koko	Brutto-otos	Poimintasuhde, %	Hyväksytyt kotitalouksia	Kato	Ylipeitto
Palkansaajat 1	10 786	821	7,6	395	416	9
Palkansaajat 2	8 096	650	8,0	351	297	2
Palkansaajat 3	6 868	567	8,2	346	215	6
Palkansaajat 4	3 479	500	14,3	301	186	13
Yrittäjät 1	1 511	400	26,4	219	179	2
Yrittäjät 2	771	301	38,9	163	136	2
Maanviljelijät 1	568	200	35,2	134	61	5
Maanviljelijät 2	548	182	33,2	143	37	2
Eläkeläiset 1	7 951	500	6,2	305	197	28
Eläkeläiset 2	5 689	402	7,0	293	101	8
Muut 1	3 202	346	10,8	138	202	6
Muut 2	409	132	32,2	72	59	1
Yhteensä	49 879	5 000	10,0	2 860	2 056	84

4) Lisätietoja kalibrointimuutoksen vaikutuksista tuloksiin saa vuoden 2016 tulonjakotilastosta.

Taulukko 2. Tulonjakotilaston 2018 otoskoko ja vastauskato

	Tutkimuskerta				
	Koko otos	1	2	3	4
Brutto-otos, kotitalouksia	12 665	5 000	2 887	2 469	2 309
Ylipeitto	159	84	26	25	24
Netto-otos	12 506	4 916	2 861	2 444	2 285
Kato	2 860	2 056	400	242	162
- Kieltäytyneitä	1 841	1 277	286	171	107
- Ei tavoitettu	842	659	87	55	41
- Muu syy	177	120	27	16	14
Hyväksytyt	9 646	2 860	2 461	2 202	2 123
Nettokato, %	22,9	41,8	14,0	9,9	7,1

Taulukko 3. Pienituloisuusasteen luottamusvälit ja keskiarvo vuosina 1987–2018

Vuosi	Pienituloisuusaste %	Alaraja	Yläaraja	Keskiarvo
1987	9,6	9,0	10,2	0,31
1988	10,0	9,4	10,6	0,29
1989	10,9	10,3	11,4	0,28
1990	10,5	10,0	11,0	0,27
1991	9,8	9,3	10,3	0,27
1992	8,8	8,3	9,4	0,28
1993	7,2	6,7	7,8	0,30
1994	7,4	6,8	8,0	0,30
1995	7,6	7,0	8,3	0,31
1996	8,5	7,8	9,2	0,35
1997	8,5	7,8	9,1	0,34
1998	9,6	8,9	10,4	0,38
1999	9,5	8,8	10,2	0,37
2000	10,5	9,7	11,2	0,39
2001	11,6	10,8	12,4	0,41
2002	11,3	10,5	12,1	0,40
2003	11,1	10,4	11,9	0,37
2004	11,9	11,2	12,5	0,34
2005	12,7	11,9	13,4	0,37
2006	13,1	12,3	13,8	0,39
2007	13,8	13,0	14,6	0,40
2008	13,9	13,0	14,7	0,42
2009	13,2	12,4	14,0	0,40
2010	13,7	12,9	14,6	0,42
2011	13,2	12,5	14,0	0,39
2012	11,9	11,1	12,6	0,38
2013	12,8	12,1	13,6	0,40
2014	12,5	11,7	13,3	0,41
2015	11,7	10,9	12,5	0,40
2016	11,5	10,6	12,3	0,44
2017	12,1	11,1	12,9	0,44
2018	11,8	10,9	12,7	0,46

Taulukko 4. Kotitalouksien tulojen ja asumiskustannusten keskiarvot sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2018

Sosioekonominen asema	Kotitalouksia perusjoukossa		Käytettävissä olevat rahatulot		Asumiskustannukset ¹⁾		Käytettävissä olevat rahatulot, pl. asumiskustannukset	
	Lkm (1 000)	Keski- virhe, %	Keski- arvo	Keski- virhe, %	Keski- arvo	Keski- virhe, %	Keski- arvo	Keski- virhe, %
Kaikki kotitaloudet	2748,9	0,6	39 486	0,7	6 006	0,7	33 604	0,9
Ylemmät toimihenkilöt	446,5	2,4	65 573	1,5	7 205	1,6	58 551	1,6
Alemmat toimihenkilöt	438,1	2,9	43 633	1,4	6 574	1,6	37 181	1,6
Työntekijät	427,5	3,1	39 934	1,4	6 152	1,6	33 897	1,7
Maatalousyrittäjät	31,6	7,8	57 026	9,5	5 018	6,8	52 313	10,5
Muut yrittäjät	148,1	4,2	66 129	3,8	7 086	2,8	59 303	4,2
Eläkeläiset	950,0	1,4	27 533	1,3	4 842	1,3	22 800	1,5
Työttömät	152,4	5,7	17 749	2,9	6 461	2,9	11 308	4,0
Opiskelijat ja muut	154,8	6,0	16 959	3,8	6 398	2,7	10 572	5,4

1) Kiinteistövero on luettu asumiskustannuksiin.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tulonjakotilasto laaditaan vuosittain, ja tilaston tiedot kuvaavat asuntokuntien ja kotitalouksien sekä asuntokuntaväestön ja kotitalousväestön tuloja kalenterivuoden ajalta. Rekisteriaineistot ovat käytettävissä tilastovuodelta noin 11 kuukauden kuluessa. Kokonaisaineistosta tilastoitavat tiedot ovat lopullisia, ja ne julkaistaan noin vuosi tilastovuoden päättymisen jälkeen. Otosaineiston tiedot valmistuvat julkaistavaksi ennakkolisina noin vuosi ja lopullisina noin 15 kuukautta tilastovuoden päättymisestä. Tilaston julkaisupäivät on merkitty Tilastokeskuksen julkistamiskalenteriin. Tietoaineistot toimitetaan EU:n tilastovirastolle Eurostatille ja OECD:lle yhtäaikaaisesti otosaineiston julkistuspäivinä. Eurostat ja OECD vastaavat Suomea koskevien tietojen jakelusta osana kansainvälisiä, vertailevia tilastoaineistoja pian aineistotoimituksen jälkeen.

Tilastovuonna 2018 tulonjakotilaston kokonaisaineisto julkaistiin poikkeuksellisesti 14 kuukautta tilastovuoden päättymisestä, sillä tietolähteenä käytetty Verohallinnon henkilöverotuksen aineiston valmistuminen viivästyi. Syynä tähän oli tietojärjestelmä uudistus. Tulonjakotilaston otosaineiston ennakkollisia tietoja ei julkaistu lainkaan tilastovuodelta 2018, sitä vastoin lopulliset tiedot valmistuivat ja julkaistiin normaalin aikataulun mukaisesti.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tulonjakotilaston tiedot julkaistaan useina erillisjulkistuksina, joissa käytetyt tiedot ovat myös saatavilla tulonjakotilaston StatFin-tietokantataulukoista. Julkistuksissa ja tietokantataulukoiden alaviitteissä on kuvattu, mihin perusaineistoon kukin tieto pohjautuu (kokonaisaineisto tai otosaineisto). Myös taulukoissa ilmaistu perusjoukko kertoo, kumpaan perusaineistosta tieto pohjaa: kokonaisaineistosta tuotetut tiedot kuvaavat asuntokuntia tai asuntoväestöä ja otosaineistosta tuotetut tiedot kotitalouksia tai kotitalousväestöä.

Tulonjakotilaston otosaineistosta laaditaan vuosittain palveluaineisto, jota luovutetaan tieteellisiin tutkimuksiin ja tilastollisiin selvityksiin käyttöluo-
paehtojen mukaisesti. Aineiston luovuttamiseen tarvitaan käyttöluo-
pa. Hakemukseen on sisällytettävä aineiston käyttötarkoitus, tutkimussuunnitelma ja allekirjoitetut salassapitosopimukset tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä. Palveluaineistoa käytetään myös mikrosimulointiin. Palveluaineisto on maksullinen.

Tulonjakotilaston tietojen keruun yhteydessä kerätään tietoja Eurostatin EU:n tulo- ja elinolo-tilastosta EU-SILC:ää varten (SILC, Statistics on Income and Living Conditions). Tämän mikroaineiston

tutkimuskäyttö on Eurostatin kautta vilkasta. Eurostat vastaa kansainvälisen, vertailevan aineiston tilastoinnista ja jakelusta kansainvälisille tilasto-organisaatioille ja tieteelliseen tutkimuskäyttöön. Lisätietoja tästä tutkimusaineistosta saa Eurostatin verkkosivuilta (linkki).

Kokonaisaineiston pohjalta laadittua tutkimusaineistoa (N= 800 000) voidaan käyttää ainoastaan Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden etäkäyttöliittymän kautta. Myös tämän aineiston käyttöä varten tarvitaan käyttöluopakemus ja selvitys tutkimuksen tarkoituksesta.

Tulonjakotilaston aineistoista laaditaan pyynnöstä erityisselvityksiä.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Kotitalouskäsite

Kokonaisaineistossa kotitalouskäsitteenä on asuntokunta, jonka muodostavat vakinaisesti samassa asunnossa asuvat henkilöt. Asuntokunta määritetään rekisteriperusteisesti. Otosaineistossa kotitalous perustuu yhteiseen taloudenpitoon. Kotitalouteen kuuluvat henkilöt, jotka asuvat, ruokailevat tai käyttävät muuten tulojaan yhdessä. Kotitalous määritetään haastatteluin.

Asumiskustannuskäsite

Asumiskustannuskäsitteessä noudatetaan EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) määritelmää. Tietoa käytetään kotitalouksien asumiskustannusten ja tulojen perusteella johdettavien tietojen kansainväliseen, vertailevaan tilastointiin (ks. Eurostat).

Tulokäsite

Tulonjakotilaston tulokäsite on *käytettävissä olevat rahatulot*. Tulokäsitteeseen sisältyvät tuloerät muodostetaan samalla tavalla sekä kokonais- että otosaineistoon, mutta kokonaisaineiston käsitteessä ovat mukana myös veronalaiset luovutusvoitot (myyntivoitot), joita ei sisällytetä otosaineistossa käytössä olevaan vastaavaan tulokäsitteeseen kansainvälisen suosituksen mukaisesti. Selkeyden vuoksi päätulokäsite on nimetty julkistuksissa ja tietokantataulukoissa *käytettävissä olevat rahatulot (ml. myyntivoitot)* ja *käytettävissä olevat rahatulot (pl. myyntivoitot)*.

Otosaineistopohjaisissa taulukoissa on saatavilla lisätietona myös muita tulokäsitteitä. Myyntivoitot sisältävä rahatulokäsite (käytettävissä olevat rahatulot ml. myyntivoitot) on mukana joissakin taulukoissa, mutta julkistusten tiedot pohjaavat tulokäsitteeseen, jossa ne eivät ole mukana. Tulonjakotilastoinnissa aiemmin ensisijaisena tulokäsitteenä käytetty laajempi *käytettävissä olevat tulot* on saatavissa tietokantataulukoista. Se sisältää laskennallisen asuntotulon sekä myyntivoitot ja niistä maksetut verot.

Lisäksi otosaineiston kaikki tulokäsitteet sisältävät joitakin haastatteluissa kerättyjä tuloeria sekä maksettuja tulonsiirtoja – erityisesti kotitalouksien välisiä tulonsiirtoja ja korkotuloja sekä maksettu kiinteistövero – joita ei ole mukana kokonaisaineiston tulokäsitteissä. Haastatteluilla kerättävien tuloerien osuus on pieni, mutta ne voivat kohdentua tietyille väestöryhmille ja olla tämän vuoksi merkittäviä (esimerkiksi kotitalouksien väliset tulonsiirrot opiskelijoille ja yksinhuoltajille). Otosaineiston bruttomääräisistä tuloista noin 99 prosenttia on hallinnollisista aineistoista ja rekistereistä.

Otosaineiston tulokäsitettä ohjaa EU:n tulo- ja elinolotilaston asetus (1177/2003; implementointiasetus 1980/2003), jonka myötä otosaineistosta tuotetut tulotiedot ovat vertailukelpoiset eri maiden välillä. Tulonjakotilaston otosaineiston tulot vastaavat pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta Eurostatin ja OECD:n julkaisemia tietoja. Tällainen poikkeus aiheutuu palkkatulojen luontaisuuksista, jotka luetaan kattavasti tuloihin kansallisessa tilastoinnissa, mutta ei EU:n tulo- ja elinolotilastossa.

Aikasarjojen vertailukelpoisuus

Tulot on päivitetty takautuvasti tilaston otosaineiston aikasarjatietoihin vuodesta 1987 lähtien. Aikasarjan vertailukelpoisuus on hyvä vuosille 1993–2018, ja päätuloerien kohdalla kohtuullisen hyvä vuodesta 1993 taaksepäin varhempisiin tilastovuosiin.

Tulonjakotilaston kokonaisaineiston pohjalta muodostettu aikasarja ei ole kokonaan vertailukelpoinen vuosien 1995–2009 ja 2010–2018 välillä. Metsätulojen laskentamenetelmä uudistettiin, kuntoutusrahojen muodostumista tarkennettiin ja uusia tuloeria lisättiin tulonimikkeistöön tilastovuodesta 2010 alkaen. Uusia tuloeria ovat elatustuki, saatu elatusapu, verottomat apurahat ja asevelvollisten päivärahat. Maksettu

elatusapu lisättiin maksettuihin tulonsiirtoihin veronluonteiseksi maksuksi henkilöille, jotka ovat vähentäneet elatusmaksuja verotuksessa. Elatustuki saadaan suoraan Kelan rekistereistä, mutta saatu elatusapu on johdettu elatusmaksujen maksajien verovähennystiedoista. Myös kuntoutusrahojen muodostamiseen tehtiin tarkennuksia poistamalla henkilöiden kuntoutusrahoista se osuus, joka ohjautuu suoraan työnantajalle.

Sekä otos- että kokonaisaineiston pohjalta laskettavien tulojen aikasarjavertailuihin vaikuttaa pieneltä osin metsämyyntitulojen laskennan muutos. Muutos vaikuttaa ennen kaikkea maatalousyrittäjien tuloihin, joissa on pieni muutos vuosien 2013 ja 2014 välillä. (Tarkemmin laskentamenetelmän muutoksesta ks. tulonjakotilaston vanhempi laatuseloste). Lisäksi vuonna 2006 siirryttiin metsätulojen verotuksessa myyntituloihin pohjautuvaan verotukseen. Tämän vuoksi metsätulojen käsittely muuttui myös tulonjakotilastossa. Metsätalouden tulot perustuivat vuosina 2006–2013 pääasiassa Verohallinnon vuosi-ilmoitustietoihin eikä täydentäviä tietoja enää kysytty haastatteluissa. Metsätalouden kustannukset arvioitiin prosenttiosuutena metsän myyntituloista, kun ne aiemmin laskettiin haastattelutietoihin perustuvalla regressiomallilla.

Tulonjakotilaston tulokäsitteiden ajallista vertailtavuutta vaikeuttaa myös vuoden 2005 osinkoverouudistus, jossa luovuttiin yhtiöveron hyvityksestä. Ennen verouudistusta yhtiöveron hyvitys luettiin tuloksi osinko-, tuotannontekijä- ja bruttotuloihin. Koska yhtiöveron hyvitys sisältyi myös maksettuihin tulonsiirtoihin, verouudistuksella ei kuitenkaan ole vaikutusta käytettävissä olevan tulon vertailtavuuteen. Tulonjakotilaston aikasarjatiedostoihin verouudistuksesta johtuvat muutokset on korjattu vuosille 1993–2004. Nämä muutokset vaikuttavat samalla tavalla sekä kokonais- että otosaineiston pohjalta tuotettavien tulotietojen ajalliseen vertailuun.

Otosaineistossa muodostettu laskennallinen asuntotulo omistusasunnosta tuotetaan edelleen erillisenä tulokomponenttina ja se luetaan edelleen kotitalouden käytettävissä oleviin tuloihin (mutta ei rahatuloihin). Vuonna 2006 tilastossa uudistettiin asuntotulon laskentatapaa ottamalla huomioon toisaalta yhtenäiset käytännöt muiden Tilastokeskuksen tilastojen (erityisesti kulutustutkimus ja kansantalouden tilinpito) kanssa ja toisaalta EU:n tulo- ja elinolotilastoa (EU-SILC) koskevan asetuksen vaatimukset. Merkittävimmät muutokset liittyvät otoskotitalouksille ositemenetelmällä laskettujen bruttovuokrien ositteiden tarkentumiseen ja omistusasuntojen poistojen käsittelyyn. Ositteissa tilastollisen kuntaryhmittäisyyden mukainen bruttovuokra on korvattu kunnittaisella ja suurimmissa kunnissa osa-alueittaisella tiedolla (vuodesta 2012 alkaen osa-alueen mukainen bruttovuokra on ollut käytössä useammalla suurkunnalla kuin aikaisemmin). Ositekohtaiset bruttovuokra-arvot perustuvat edelleen Tilastokeskuksen vuokratilaston vapaarahoitteisten asuntojen vanhojen ja uusien vuokrasuhteiden keskimääräisiin vuokriin, mutta havaintomääriltään pienten ositteiden vuokra-arvoja on korjattu vanhojen asunto-osakeyhtiömuotoisten asuntojen myyntihinnoilla. Asuntotulosta ei enää omakotiasujilla vähennetä poistoja. (Ks. Tulonjakotilasto, käsitteet ja määritelmät, asuntotulo eli laskennallinen nettovuokra.) Uudistetulla menetelmällä laskettu asuntotulo on viety takautuvasti aikasarjatietoihin vuodesta 1993 lähtien, joten tulokäsitteet ovat tältä osin vertailukelpoisia kun tietolähteenä käytetään tulonjakotilaston aikasarja-aineistoa.

Otospohjaisiin kotitalouksien välisiin saatuihin tulonsiirtoihin ei vuoden 2006 tulonjakotilastosta lähtien ole laskettu enää kotitalouden saamia raha- tai muita lahjoja. Syynä on yhtenäisyys EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) tulokäsitteen kanssa. Uusi laskentatapa vähentää kotitalouksien keskimääräisiä käytettävissä olevia tuloja noin 150 euroa kotitaloutta kohti.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Tulonjakotilastosta julkaistaan kokonaisaineistoon ja edustavaan väestöotokseen perustuvia tietoja tilastovuodesta 2018 alkaen. Edellä esitetyn tulokäsitteen erojen lisäksi erot kokonais- ja otosaineiston tietojen välillä aiheutuvat tulonkäyttöyksikön (kotitalous/asuntokunta) eroista ja otosaineiston otantavirheestä.

Tulonjakotilaston kokonaisaineistossa tulonkäyttöyksikkö on asuntokunta, johon kuuluvat kaikki samassa asunnossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Otosaineistossa ja siihen perustuvassa EU:n tulo- ja elinolotutkimuksessa (EU-SILC) tulonkäyttöyksikkö on yhteisen taloudenpidon perusteella muodostettu kotitalous, jonka jäsenet määritetään haastattelussa päivittämällä rekistereistä saadut asuntokuntatiedot. Perusjoukossa otosaineiston kotitalouden ja asuntokunnan vastaavuus yksikkötasolla on viime vuosina ollut noin 94-95 prosenttia. Väestöryhmittäin erot ovat opiskelijoilla muita suurempia.

Tulonjakotilaston otosaineiston ja *kulutustutkimuksen* välillä ei ole merkittäviä käsitteellisiä eroja. Molemmat noudattavat kansainvälisten suositusten mukaista käytettävissä olevan tulon määrittelyä. Tulonjakotilaston asumiskustannukset ja kulutustutkimuksen asumisen kulutusmenot ovat yhtenevät. Kulutustutkimuksen tietoihin luetaan kotitalouden varsinaisten asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen asumisen kulutusmenot (ml. laskennallinen kulutus). Tilastoinnissa noudatetaan bruttovuokraperiaatetta ja luokitteluun käytetään yksityiskohtaista kulutusmenojen luokitusta (COICOP-HBS). Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tilastojen tiedot saattavat erota otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Verotustietoihin perustuva *veronalaiset tulot -tilasto* kuvaa luonnollisten henkilöiden veronalaisia tuloja, vähennyksiä ja veroja. Sen kuvaama ilmiöalue on suppeampi kuin tulonjakotilaston. Veronalaiset tulot -tilastosta ei saada kotitalouskohtaisia tietoja, vaan tilastoyksikkö on tulonsaaja. Tilastosta puuttuvat ne tuloerät, jotka eivät kuulu henkilöverotuksen piiriin.

Tulonjakotilastot kuvaavat kotitaloussektorin tuloja ja tulonsiirtoja ja ovat siten kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tulo- ja tulonkäyttötilin laajennus. Verrattaessa tulonjakotilaston koko maan tulosummia *kansantalouden tilinpidon* tulo- ja tulonkäyttötilin eriin on otettava huomioon erot sektorin rajaamisessa, eräissä määritelmässä ja tilastojen laatimismenetelmässä. Erojen johdosta kansantalouden tilinpidon ja tulonjakotilastojen luvut esimerkiksi kotitalouksien käytettävissä olevan tulon vuosimuutoksista saattavat erota tuntuvastikin toisistaan. Kansantalouden tilinpidon käytettävissä olevaan tuloon mm. sisältyy laskennallinen asuntotulo, mutta eivät myyntivoitot (hallussapitovoitot).

Lisätietoja

Marie Reijo 029 551 2547
Vastaava tilastojohtaja:
Jari Tarkoma

toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Tulonjakotilasto 2018, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1795-8121 (pdf)